א) ותוספתא ספ"ב ע"שו. לו) [מוספתו ספ"ב ע"ם],ב) [ע" חוס' סוטה לו:ד"ה אימשל], ג) [נ"א

מלרימה], ד) [נ"א וחכמים מודים לו וכן העתיק הכ"מ], **ד**) [נ"א וחכמים

מפני אותן אנשים המבקשים להורגו ואמר יי רבי תלמיד חכם מיפר

מודים לו], ו) [ע" מוס׳ כתובות סג. ד"ה אדעתא], ו) [פ"ה ה"ד], ח) אולי ל"ל

הגהות הב"ח

ושמעתין כטעמא,

(א) גמ' אתו באלה וכתיב וגם במלך: (ב) שם מיסתבע ליה לסוף: (ג) שם למו הכי הוה דאישתבע נשמח דשמיא דלא מגלית א"ל איתשילית אשבועתאי אמר להון ממשלין על שבועתא אמרי ליה: (ד) שם אמרימון ליה לגדקיהו: (ה) שם אמר ר' ינחק מלמד ששמטו: (ו) שם אמר קונס שאיני לכ"ל וכן לקמן: (ו) שם רל"ל וכן לקמן: (ו) שם ור' ראינן כטלד: (מ) שם ור' יומנן למר וכבר מת: (ט) שם קאמרינן ליה: (י) רש"י ד״ה נמדין לך וכו׳ ואמר רבן גמליאל תלמיד חכם אינו מתיר לעלמו. נ"ב עי' לקמן בדף פא ע"ב: (כ) ד"ה הוה מלטער וכו' הדבר כדי שיהיו מגזין: (ל) ד"ה שאציה רע חולה נדרו ברשעות אניה: (מ) ד"ה בו שבות נוכים למו דהכי פותחין לו דכיון דככר מת בשעה שנדר הוה

גליון הש"ם

בר"ז ד"ה תניא וכו' דיהיב מעמא. עי׳ לעיל דף ז ע"ב בר"ן ד"ה נדוהו

פירוש הרא"ש

המודר הנאה מחבירו. פי^י ה"ר אליעזר ממי"ץ שנדר לדעת חבירו אין מתירין לו אלא בפניו פי' מדעתו כמו אין חבין לאדם אלא בפניו דהיינו מדעתו דכיון דלדעתו נדר אין להתיר אלא מדעתו מיהו אם המירו שלא בפניו הויא התרה כדחזינן בלדקיהו שהיה לדיק גמור והתיר נדרו שלא בפני נבוכדנלר ואסור לחכם להתירו והם הוצרכו לעשות מפני אימת הנאה לא משמע כפירושו

לעוצמו: ארגבא מיה. שאינה מבושלת ואית דאמרי חיה ממש שאכל אותה כשהיה חיה: הוה מלטער לדקיהו בגופיה. שהיה רולה לגלות הדבר (כ) שיהו מבזין אותו בני העולם: איתשיל השבועתיה. נשחל על שבועתו: מחי עבדיתו. דשריתון ליה מ"ט לא אמריתון ליה ללדקיהו דלא מליתו למשריה אלא בפניו: בותבר' שהן כנולד. דדמו לנולד אבל הן ממש אינן נולד ופותחין בהן: שאביה רע. תולה נדרו (0) ברעות אביה מכלל דאי לא הוה רשע היה נושא אותה: או שעשה משובה. דהיינו נולד פוחחיו בה ואומר לו בשעת חרטה אילו היית יודע שאביה עושה תשובה כלום היית נודר והוא אומר לאו. וה"ג מכלב ונחש: גבו' מת נולד הוא. דהוי נולד גמור ומאי קאמר אינו כנולד: אמר רב הונא נעשה כתולה נדרו בדבר. ברשעת אביה דמשמע כל זמן שאביה בחיים דודאי אם אמר שאיני נושא את פלונית סתם ודאי כדקאמרת השתח דחמר שחביה רע לפי שהוח רשע אינו נושא את בתו ואהכי פותחין לו לומר אילו היית יודע שמת: ורבי יוחנן אמר. לא הוי נולד כלל דבשעה שנדר כבר מת (מ) אהכי פותחין לו דכבר מת בשעה שנדר והוה ליה בטעות. והא דאמר במתני׳ שהן כנולד דדמו לנולד פורתא:

מתיב

תניא 🌣 אהמודר הנאה מחבירו אין מתירין לו אלא יבפניו מנה"מ אמר רב נחמן דכתיב יויאמר ה' אל משה במדין לך שוב מצרים כי מתו כל האגשים אמר לו במדין גדרת לך והתר גדרך במדין דכתיב יויואל משה אין אלה אלא שבועה דכתיב יויבא אתו באלה 🕪 וגם במלך נבוכד נצר מרד אשר השביעו באלהים (חיים) מאי מרדותיה אשכחיה צדקיה לנבוכד נצר דהוה קאכיל ארנבא חיה א"ל אישתבע לי דלא מגלית עילוי ולא תיפוק מילתא אישתבע © לסוף הוה קא מצמער צדקיהו בגופיה איתשיל אשבועתיה ואמר שמע נבוכד נצר דקא מבזין ליה שלח ואייתי םנהדרין וצדקיהו אמר להון חזיתון מאי קא עביד צדקיהו לאו הכי (a) אישתבע בשמא דשמיא דלא מגלינא א"ל איתשלי אשבועתא [א"ל מתשלין אשבועתא] אמרי ליה אין אמר להו בפניו או אפילו שלא בפניו אמרי ליה בפניו אמר להון ואתון מאי עבדיתון מאי מעמא לא אמריתון (יי לצדקיהו מיד בישבו לארץ ידמו זקני בת ציון אמר רבי יצחק (ס) ששמטו כרים מתחתיהם: בותני' רבי מאיר אומר יש דברים שהן כנולד יואיגן כנולד סומר יש דברים שהן כנולד יואין חכמים מודים לו כיצד אמר קונם שאני נושא את פלונית שאביה רע 🐠 אמרו לו מת או שעשה תשובה קונם לבית זה שאני נכנם שהכלב רע בתוכו או

שהנחש בתוכו אמרו לו מת הכלב או שנהרג הנחש הרי הן כנולד 🍭 ואינו כנולד אואין חכמים מודים לו: 🚅 קונם שאני (נכנם לבית זה שהכלב) וכו' מת נולד הוא א"ר הונא נעשה כתולה נדרו בדבר ור' יוחנן אמר (b) יכבר מת וכבר עשה תשובה (c) קאמרי ליה

אין מסירין לו. לנודר אלא בפניו של מדיר: במדין לך. מהו במדין לד. מהו במדין נדרת לפני יתרו לך והתר בפני יתרו שאין דדוקא כשהנדר ללורך חבירו כנדר שנדר משה ליתרו לך והתר בפני יתרו שאין במהיל ידרים הלי ה מהו ליתרו לד. מהו במדין נדרת לפני יתרו לך והתר בפני יתרו שאין במהיל ידרים הלי הידרים הלידרים הלידר לך אלא הכי קא"ל במדין נדרת לפני יתרו לך והתר בפני יתרו שאין דדוקא כשהנדר ללורך חבירו כנדר שנדר משה ליתרו לישב מתירין לו לאדם אלא בפניו ויתרו הדירו למשה שלא לשוב מלרים עמו להנאתו וכשבועת לדקיהו לגבוכד נלר דמייתי בסמוך שהיתה לתועלתו כדי שלא יבזוהו אבל נדר שנדר שלא לצורך חבירו מתירין לו שלא בפניו. ומסתברא דהא מילתא

חליא במאי דפליגי בירושלמיי) בטעמא דאין מתירין לו אלא בפניו דאיכא מ״ד התם דטעמה דמילתה מפני הבושה כלומר שיתבייש מחבירו שהנדר היה להנאתו ועכשיו רונה שיתירו לו והאי תורה אור השלם טעמא לא שייך אלא כשהנדר היה להנאתו הא לאו הכי משמע דמתירין אותו אפילו שלא בפניו מיהו איכא סתה מפני החשד ⁶ כלומר שחבירו שהוא מודר ממנו לא ידע בהתירו וכשהוא נהנה ממנו יחשדנו שהוא עובר על נדרו ולהאי טעמא אפי׳ נדר שהוא שלא להנאת חבירו אין מתירין לו אלא בפניו דאיכא חשדא. ותו איכא בין הני תרי לישני דלמ"ד מפני החשד כל שהודיעוהו מתירין לו אפילו שלא בפניו דתו ליכא חשדא ולמ״ד מפני הבושה אפי׳ הודיעוהו דוקא בפניו דכל שלא בפניו ליכא בושה: והיכא דהוי בפניו ובעל כרחו של חבירו פשיטא דמתירין בנדר שאינו להנאתו של חבירו אבל בנדר שהוא להנאתו ודאי אין מתירין לו אלא מדעתו וכן כתב ר"ת ז"ל. מיהו היכא שהתירוהו שלא מדעתו אי שרי נדרו או לא לריכא עיונא דבפרק השולח משמע דדיעבד הותר הנדר דאמרי׳ התם (גיטין לה:) גבי התקין ר"ג שתהא נודרת ליתומים וכו׳ ל״ם אלא שלא נשאת ופרכינן וליחוש דלמא אזלא לגבי חכם ושרי לה ואי דיעבד נמי לא מהני כי אזלא גבי חכם מאי הוי דהא נדר אלמנה להנאת יתומים הוא אלא ש"מ דאפי"

להנאת חבירו כל שהתירוהו בדיעבד

מוסף רש"י

ויואל משה. מדרשו לשון חוף השבע בשבע השלה ממ**דין כי אס נרשומו** (שמות ב כא). **ואינן** דמסיק אדעחיה, הילכך פוחחין במיחחו, אבל לעיל הא לא אמר קונם שאיני נהנה לפלוני שאינו סופר, מפרותו אדעתיה (שם) וכבר מת. ולא הוי נולד הילכך פותחין בו, והאי דקאמר שהן כנולד שדומין לנולד (שם).

מותר וה"נ מדשרו ליה סנהדרין . לנדקיהו ואי אפילו בדיעבד אינו מותר היכי הוי שרי ליה לנדקיהו לגלויי מילחא משמע דיעבד שרי. וכ״ת אכתי קשיא דנהי דדיעבד שרי לכתחלה מיהו אסור והיכי שרו ליה סנהדרין ללדקיהו איכא למימר דלדבר מצוה מתירין ולדקיהו הוה מצטער ביותר כשלא היה יכול לגלות ומחבטל ע"י כך ממלאכת שמים וגם מצות המלך שמצוה עליהם להתירו מצוה היא עליהם לקיים וכך תרצו בחוספות ומ"מ משמע דדיעבד מותר דאי לא מאי אהני ליה לנדקיהו מאי דשרו ליה וכדמוכח נמי ההוא דגיטין. ואחרים אמרו שאין אלו ראיות דלעולם אפילו דיעבד אינו מותר שהרי הכתוב לווח בלדקיהו ומענישו בדבר כדכתיב וגם במלך נבוכד נלר מרד אשר השביעו באלהים וכן כתב הראב"ד ז"ל ולא וראה מה עלתה בו ובסנהדרין וההיא דגיטין נמי לאו ראיה היא דנדר אלמנה מכיון שנדרה ליתומים מה תועלת יש לתינוקות באיסור פירותיה ועוד דהכי קאמרינן דלמא אזלא לגבי חכם ושרי לה ותחשוב להיות מותרת ויתבאר הדבר במסכת גיטין בס"ד: בותבר' יש דברים שהן כנולד ואינן כנולד. לפי שהוא כתולה נדרו בדבר דכיון דאמר שאביה רע משמע כל זמן שאביה רע ולפיכך כשמת או עשה תשובה שרי: גב" נעשה כחולה נדרו כדבר. כדפרישית ומש"ה שרי אפי' בלא שאלת חכם. והכי איתא בירושלמי [פיט ה־12] דאמרינן התם מפני שהוא כחולה נדרו בדבר כאומר קונם שאני נהנה לאיש פלוני כל זמן שהוא לובש שחורים לבש לבנים מותר רבי זעירא בשם רבי יוחנן אף הוא אינו לריך שאלה לחכם: ר' יוחנן אמר כבר מת וכבר עשה חשובה האמרינן. כלומר שמת קודם נדרו והוה ליה נדר טעות. ול"ע לרבי יוחנן היכי קתני יש דברים שהן כנולד דכיון דכבר מת לא דמי לנולד כלל:

אלא משמנו שנדר הנאה מתח מתנו בפניו ולריך שיתירו לו לכתחלה בפניו ומפרש טעמת בירושלתי מפני החשד ומפני הבושה דכיון דחברו יודע שדר הימנו אם לא ידע כמו כן בהתרה יחשדט שמולול בנדרו וגם לריך שיחביים בפניו ומפרש טעמת בירושלתי מפני החשד ומפני הבשה דכיון דחברו יודע שדר הימנו אם לא ידע כמו כן בהתרה יחשדט שמולול בנדרו וגם לריך שיחביים בכולד. נתאים כעולד ואינן כעולד ופותחין בחן אין חכמים מודין לו: אשרו לו שת. בנמלח פריך והא מיתה עולד הוא. ורשק א"ר מאיר דפותחין לו ומחירים לו אבל בירושלתי גרם בעשה בתולה גדים שהם בעולד ואינם כעולד מכלך לא הוי עולד אבל חלא הוי עולד אבל חלא הוי עולד אבל מנאי גמור לא הוי שהיה שביר של לא הוי עולד אבל מנאי במולה אוי ברך התרה וכן משמע פשטא דמתני מדקתני שד דברים שהם כעולד ואיני בפני שהוא כתולה בדר "א שירה בשם ר"א מפני שהוא כתולה נדרו בדבר באומר קונם שאני נהנה לפלוני כל זמן שהוא לובש באינו כבר מת אב כבר מת לב כד מש משקר הוים מעיקרא והכי [פיקוש] דמתני ש דברים שהם כעולד כלומר שאסכום חכמים כעולד לע"פ שאינן כעלד דגזר ר"מ מת כבר אטו לא מת ואין חכמים מודים לו דלא גוריע וכבר מת אביה וכבר עשה חשובה הלכך הוי נדר טעות מעיקרא והכי [פיקוש] דמתני ש דברים שהם כעולד כלומר שאסבום הכמים בעול אורים שהיא להיד עשה משובה הלכך הוי נדר טעות מעיקרא והכי [פיקוש] דמתני שהם בעולד כלומר שאסבום הממים בעול או בכר מת אביה וכבר שוב האבר היום מעיקרא והכי [פיקוש] דמתני שהם בעולד כלומר שאסבום הממים בעול הע"פ שאינן כעולד האביר האוב הלכך הוי נדר טעות מעיקרא והכי [פיקוש] בתחני אם בעולד כלומר שאסבום בעולד לו בבר מת אביה וכבר שה השבה הלכך הוי נדר טעות מעיקרא והכי בפיקוש] בתחני ברוב בתר. אמרו לו בכר מת אביה וכבר אונה בליד ביום המשר ביותר בבר ביותר המובר ביותר בל ביותר בתול ביותר בל ביותר בתולדים ביותר מת כבר אטו לא מת הלכך נדר טעות הוא מעיקרא ואפי׳ התרה לא בעי:

דתגן הסורר הגאה סחבירו. שנדר כפניו שלא יהנה ממנו אין מתירין אלא כפניו לנאורה משמע דלפניו היינו דבעי מדעסו וקשה דהכא לא שייך שהרי נדר מעלמו שלא יהנה מחבירו ואין שום סברא שילטרך דעתו להמיר נדרו לכ"ינ דבפניו אינו אלא מפני החשד ואפילו בע"כ כיון שיהיה בפניו וכן משמע במדין לך והחיר נדרך אפילו בע"כ דיתרו ואתי סוגיא דהכא מעמת דמפני החשד ובירושלי מפרש שני טעמים אחד מפני החשד שלא יחשדנו שעובר על דרו ולא תהר סוגמי להכם ולפאוח יותר היותר היותר הפרש היותר להפרשה היותר היותר היותר היותר היותר היותר היותר היותר היותר גשאל להכם ולאחוז טעם ל"א דעתו הדפרשית ועוד מפרש בדבר שעשה לו טובה על ידי הנדר דהכא במודר הנאה איירי ולא כטעמא דמפני החשד ודלא כפר"ת דגטין שמפרש בדבר שעשה לו טובה על ידי הנדר דהכא במודר הנאה איירי ולא

ות המדר הפירו: אפרו לו בפגיו. וא"ח מה בדעתו של נדקיהו מה היתה מועלת לו ההתרה שלא בפניו וסנהדרין למה המדר הפירו במדר אפרו לו בפגיו. וא"ח מה בדעתו של נדקיהו מה היתה מועלת לו ההתרה שלא בפניו וסנהדרין למה התירו לו וי"ל דנדקיהו היה מטער ביותר על שלא היה מגלה השבועה והיה מתכנל ממלאכת שמים והי כמו לדבר מלוה וע"ד דמלוה על התכמים לעשות לון המלך ולדבר מלוה מתירון בדפרישית: אפרו לו בת. ובנתרא פריך מת עולד החול ברולה ברולה בדבר. פירוש במה שהוא רע והוי כמפרש דלקמן שאביה קיים: רבי יוחנן אופר ובבר פת. והוי נדר בטעות ומותר בלא הפרה והכי קאמר ר"מ יש דברים שדומה לעולד דדומה כאילו מת אחר הנדר דאיכא למיטעי ואפ"ה לא חיישיען וחכמים אוסרין דמיישיען דלמא מיחלף במת אחר הנדר וכן גזריון כשעשה תשובה אטו היכא דלא עשה:

לאוין רמא טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף כ: ז ב מיי׳ פ״ח מהלכות נדרים הלכה ב סמג לאוין רמב טוש"ע י" סימן רלב סעיף יט:

עין משפט

נר מצוה

ו. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בָּמִדְיָן לַךְּ שֶׁבְ מִצְרָיִם כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים בַּתְבַּקְשִׁים אֶת נַפְשֶׁךּ: שמות ד יט שמות ד יט

2. וַיּוֹאֶל מֹשֶׁה לְשֶׁבֶּת אָת הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת צִפּרָה בִּתּוֹ לְמשֶׁה: ממוח רכא

שמות ב כא 3. וַיִּקַח מִזֶּרַע הַמְּלוּכְה וַיְּכְרֹת אָתוֹ בְּרִית וַיְּבֵא אֹתוֹ בְּאֶלָה וְאֶת אֵילֵי הָאֶרֶץ לְקָח: יחזקאל יז יג 4. וְגָם בְּמֶּלֶךְ נְבוּכִיְדְנֶאצַר מְיָרְד אֲשֶׁר הִשְׁבִיעוֹ בֵּאלֹהִים וַיָּלֶשְׁ אֶת עָרְפּוֹ וְיִאָפֵּץ אֶת אֶת עָרְפּוֹ וְיִאָפֵץ

לְבָבוֹ מִשׁוּב אֶל יִי אֱלֹהֵי שראל: יי. דברי הימים ב לו יג זַשְׁבוּ לְאָרֶץ יִדְּמוּ זִקְנֵי
בַת צִיּוֹן הָעֱלוּ עְפֶּר עַל ראשָם חְגְרוּ שַׂקִּים הוֹרִידוּ לָאֶרֶץ רֹאשָׁן

בתולת ירושלם:

איכה ב י

(שמות ב כא). האינן מכנולד. שעושין מהם פתח, בנולד. שעושין מהם מחת נולד מודה בשמו). געשה כתולה נדרו בדבר. כלאינו אמר שאיני נושל פלונית כל ימי אכיר, במרכו בייבר. הילכך נולד ממש ואין פוחחין בו, דהא לא אסיק